

Dues campanes noves per l'església de Canet (1957)

Two new bells for the church of Canet de Mar (1957)

Francesc Rodríguez Santos

Centre d'Estudis Canetencs

L'any 1957 foren portades a Canet de Mar les dues noves campanes grans del campanar de l'església parroquial. Les campanes originals de l'església havien estat foses al 1936 durant la Guerra Civil per a material bèl·lic. Aquestes dues noves campanes van ser beneïdes pel bisbe Cartaïa en un acte litúrgic i força multitudinari davant mateix de l'església, i restaren exposades en aquell indret diversos dies perquè fossin admirades per tothom, fins que les van col·locar al campanar. Tot l'acte de restitució s'englobà dins de les festes jubilaris de la Misericòrdia de 1957, en què se celebrava el centenari de la construcció del santuari, els 50 anys de la coronació canònica de la Verge i la recent proclama pontifícia com a patrona del Maresme. Les campanes es van poder aconseguir gràcies als diners i l'esforç de la gent de Canet.

Paraules Clau: campanes, campanar, Festes Jubilaris de la Misericòrdia, 1957, Canet de Mar, església de Canet, família Romagosa, família Jover, bisbe Josep Cartaïa i Inglès.

In the year 1957, two new big bells for the church tower were brought to Canet de Mar. The original bells of this church were melted down in 1936, during the Spanish Civil War, for war material. These two new bells were blessed by Bishop Cartaïa in a well-attended religious event in front of the church where they were left on display over several days for the public to admire them; then they were brought up the church tower and installed. This act of restoration was part of the jubilee celebration of the 100th anniversary of the construction of the Sanctuary of Misericordia and of the 50 years of the canonical coronation of the Virgin of Misericordia in 1957 as well as its recent pontifical proclaim as patron saint of El Maresme. The bells were secured/obtained thanks to the money and effort of the people of Canet de Mar.

Key words: church bells, church tower, Jubilee Celebration Sanctuary of Misericordia, 1957, Canet de Mar, church of Canet, Romagosa family, Jover family, Bishop Josep Cartaïa i Inglès.

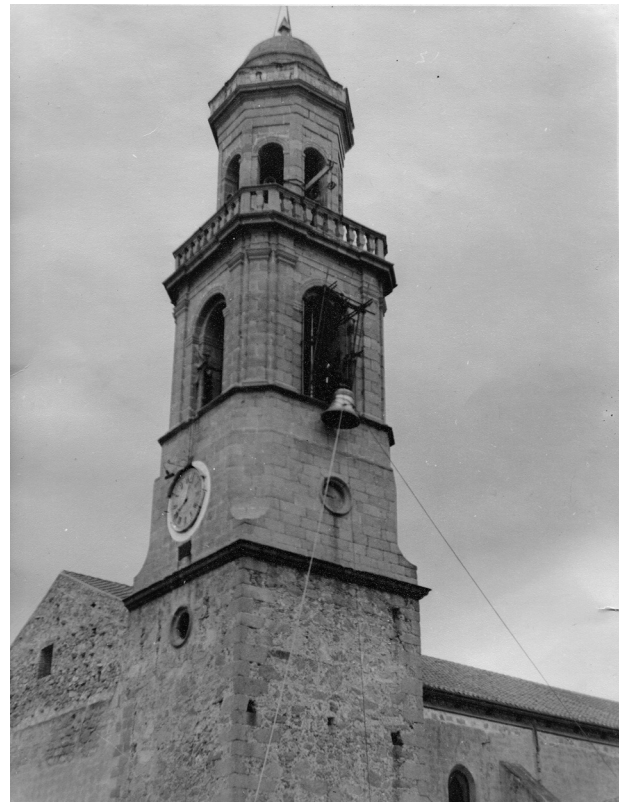
Antecedents de les campanes

El campanar de Canet fou dissenyat per l'arquitecte Joan Garrido i fou construït entre 1793 i 1805 pel mestre de cases canetenc Cristòfol Soler. Abans de la Guerra Civil, el campanar comptava amb sis campanes, quatre d'elles foren foses durant el conflicte bèl·lic per a la fabricació de material de guerra, com succeï en molts altres indrets de Catalunya. Les campanes foses tenien diverses grandàries i havien estat consagrades en diferents moments: 1664, 1880, 1884 i 1900. Aquesta última fou la més gran i havia estat realitzada a la foneria de Can Pallés de Girona. Fou coneguda pel nom d'Emília, doncs la seva padrina era Emília Catà,

muller del fabricant Simó Mataró.¹

Per desgràcia aquesta grossa campana es va esquerdar i es va haver de tornar a fondre l'any 1906, aquesta vegada a càrrec del fonedor Esteve Bartolí d'Olot. Pesava uns 1.050 kg. Els nous padrins foren Josep Busquets i Llinàs (polític, hisendat i home de negocis) i la seva filla Nativitat Busquets i Codina, que li van posar els noms de Francesca, Flora i Nativitat, els noms de l'àvia, la mare i el de la mateixa padrina.²

Les dues campanes restants no foren requisades, doncs es consideraven de propietat i ús municipal, ja que eren les que servien al rellotge del campanar per tocar les hores.³ Si bé les quatre campanes foses se situaven al primer pis del campanar, aquestes dues restants es trobaven al segon pis. Actualment al segon

A l'esquerra, la campana de 1.010 kg. el dia de la benedicció on s'hi pot apreciar l'egípie de la Mare de Déu de la Misericòrdia. A la dreta, moment de la pujada i col·locació d'una de les campanes a la torre del campanar. (Arxiu Família Romagosa)

pis no hi ha cap campana, tan sols queda l'estructura de fusta de la qual abans penjaven.

Malauradament, les quatre grans campanes van desaparèixer durant els primers mesos de la Guerra Civil i durant molts anys el campanar quedà buit i silenciós. No va ser fins al cap de més de vint anys quan hi van tornar les campanes amb finalitats pròpiament religioses.

Encàrrec de les dues campanes

A començaments de l'any 1957, en un suplement del full parroquial de l'Església de Canet es va anunciar la intenció de celebrar amb molta pompositat i grandiositat les festes jubilar de la Mare de Déu de la Misericòrdia de 1957. Era una data especial doncs se celebrava el centenari de la construcció del santuari (1857) i els 50 anys de la coronació canònica de la Verge (1907). Així doncs, des d'aquest suplement parroquial s'instava als canetencs i canetenques a fer tres grans ofrenes per commemorar aquestes efemèrides. La primera va ser demanar al Papa la proclamació de la Mare de Déu de la Misericòrdia de Canet com a patrona del Maresme, el qual accedí a la petició. La segona ofrena consistia en reformar i embellir el presbiteri del santuari de la Misericòrdia amb una nova escalinata d'accés al cambril. I la tercera ofrena consistia en encarregar dues campanes pel campanar de l'església parroquial a fi de tenir-ne unes per acompanyar els actes religiosos i commemorar les festes jubilar de la Misericòrdia. A més, aprofitant que s'encarregaven aquestes campanes també es va incloure en el *pack* la modernització del rellotge públic del mateix campanar.⁴

La idea d'unes noves campanes semblava clara, però no era fàcil d'aconseguir. Si bé es volien dues campanes molt semblants en categoria i pes a les desaparegudes, hi havia dues problemàtiques a superar. En primer lloc, l'any 1957 Espanya encara estava en temps de postguerra i en una economia autàrquica en què les primeres matèries anaven escasses. Si la indústria ja tenia dificultats per aconseguir-ne per a les seves produccions, encara era més complicat trobar bronze per a unes campanes. El segon problema era el cost de les campanes, no només s'havia de pagar el bronze sinó també la seva manufactura.

Com aconseguir bronze en un moment d'escassetat de primeres matèries? Doncs, recórrer a contactes de l'aparell burocràtic del règim franquista. Segons l'historiador local Xavier Mas, el seu pare Francesc Mas Urrutikoetxea, que era l'aleshores primer tinent d'alcalde de l'Ajuntament de Canet, és qui va gestionar aquest assumpte. Aquest havia lluitat al bàndol rebel durant la Guerra Civil i havia tingut un company d'armes de cognom Puigdollers, que era el nebot d'un capítost de l'exèrcit franquista, concretament el vicari castrense de Valladolid, l'actual Vicaria Castrense de la Cuarta Subinspección General del Ejército Noroeste (4.ª SUIGE - Noroeste). D'aquesta manera, Francesc Mas, com a primer tinent d'alcalde, va anar a Valladolid acompanyat de l'alcalde canetenc del moment Pere Planas Llauger. Per sort, el vicari castrense Puigdollers els va escoltar i va fer les gestions pertinents dins la burocràcia franquista perquè el fonedor de les campanes pogués disposar de bronze per a elaborar les campanes, això

Moment de la benedicció de les campanes pel bisbe Cartañà. (Arxiu Família Romagosa)

sí, els canetencs igualment havien de pagar el cost del bronze; la gestió només va servir per aconseguir una quota de bronze.

Finalment, la foneria Barberí d'Olot va ser l'encarregada de fer aquestes dues campanes de bronze. Aquesta foneria és una de les més rellevants i antigues de Catalunya, amb una llarga trajectòria de segles al seu darrer, essent al bisbat de Girona on més abunden els seus treballs de fosa, sobretot campanes. La més grossa de les dues campanes canetenques pesa 1.010 kg. i emet la nota musical RE, mentre que l'altra pesa 780 kg. i toca la nota musical FA sostingut.⁵

Després havien d'afrontar un altre problema: el cost de les campanes. Aquí és quan tot es complica encara més. El preu total de les campanes no se sap amb certesa però de ben segur que va ser elevat, i més en aquells moments de penúries socials i econòmiques. Aleshores, la gran pregunta és: qui va pagar les campanes? Un petit avançament: la major part la van pagar els canetencs.

El preu de les campanes

Si bé es desconeix el cost total de les campanes -tan sols es coneixen alguns recomptes intermedis- sí que sabem qui hi va aportar els diners. Com que el cost de les campanes era elevat i normalment l'Església no sol gastar molts quartos en el seu patrimoni, el capital va venir principalment de la gent de Canet.

Va haver-hi dos tipus d'aportacions, les directes i les indirectes. Les directes foren aquelles donacions que feia un particular, ja sigui de cop o en forma de subscripció. La subscripció consistia en omplir una butlleta en la que s'especificava si es volia fer el donatiu en un sol cop o en una quota mensual

durant dotze mesos. El primer recompte d'aquesta subscripció popular ja apareixia publicat al suplement del full parroquial del 28 de febrer: 45.079,80 pessetes. El desglossament era el següent: 10.000 pessetes de l'Ajuntament de Canet, 5.000 de la Parròquia de Canet, 5.000 pessetes del rector de Canet, 25.000 d'una família anònima i 79,80 de la caixa de donatius de l'església parro-

quial. Un altre recompte de 31 de maig de 1957 ens serveix per il·lustrar la rapidesa amb què es van anar aconseguint els diners, aleshores el sumatori era de 139.949,70 pessetes.⁶ Déu-n'hi-do com augmentava la recaptació en poc temps.

El mètode o estratagema que es va emprar per aconseguir les aportacions indirectes de diners fou ben peculiar. Abans que comencessin fins i tot les subscripcions o qualsevol altre tipus de donació, els impulsors de la idea d'adquirir unes noves campanes van assegurar-se que obtindrien el suficient capital per pagar-les, i ho van fer de la següent manera. Primer es van reunir el 8 de febrer de 1957 amb els anomenats *enlaces sindicales* de les empreses de Canet, que pertanyien al sindicat únic que va existir durant el franquisme: la Organización Sindical Española (OSE), més coneguda com a Sindicato Vertical. Aquests *enlaces sindicales* corresponen als actuals delegats de personal o membres del comitè d'empresa. En aquesta reunió es va decidir que durant

Nois fotografiats al costat de la campana de 1.010 kg. (Arxiu Família Romagosa)

un any les empreses de Canet deduirien una pesseta setmanal del sou dels seus empleats per tal de contribuir al cost de les campanes. Aquest acord es va repartir en forma d'octaveta per informar als treballadors, en la qual a més hi deia: «*FALTA TU CONFORMIDAD. Si no quieres contribuir, manifiéstalo a la Empresa*», com si els pobres obrers poguessin fer-hi res sense quedar malament i/o tenir problemes amb els del règim si no hi volien col·laborar; i per rematar, el text acabava amb la següent frase: «*Tu amor a Nuestra Madre de Misericordia y tu deseo de solemnizar debidamente las Fiestas te dictarán un SI que de corazón agradecemos*».⁷

Amb tot això queda ben clar que les campanes foren pagades directa o indirectament pels canetencs i canetenques; independentment del seu estatus social i econòmic gairebé tothom hi va aportar el seu granet de sorra. Podríem dir que les campanes són del poble.

La benedicció de les campanes

L'1 de setembre de 1957 va ser el dia assenyalat per donar a conèixer i beneir les desitjades campanes. Van ser apadrinades per dos matrimonis d'industrials, sent en aquella època els dos més importants de totes les fàbriques de Canet: la Romagosa i la Jover. Per una banda, la més grossa va ser apadrinada pels esposos Jaume Romagosa Bosch i Matilde Rocamora Llusà, i li van donar el nom de Maria de la Misericòrdia, Matilde i Maria del Carme. Aquesta campana té gravada l'efígie de la Mare de Déu de la Misericòrdia de Canet; certament la campana més gran era un homenatge a la verge canetenca. Per una altra banda, l'altra campana fou apadrinada pels esposos Jordi Jover Garriga i M. dels Àngels Montal Costa, els quals li atorgaren el nom d'Elvira, Maria Montserrat i Maria dels Àngels, i ostenta les efígies de Sant Pere i Sant Pau, una clara al·lusió als sants patrons de l'església parroquial i del poble de Canet.

A les onze del matí, davant mateix de l'església parroquial (plaça de l'Església) i envoltat d'una multitud de gent, el bisbe de Girona Josep Cartaça Inglés va oficiar la benedicció i consagració de les dues campanes assistit pel capítol catedralici gironí. A continuació, es van percutir per primer cop les campanes i seguidament tothom entrà al temple parroquial per celebrar una missa pontifical. En el transcurs de la celebració, l'Orfeó Misericòrdia, amb vuitanta veus mixtes, va interpretar la *Missa Flos Carmeli*, del compositor basc Lucas Guridi, i el credo de la *Missa del Papa Marcel*, del compositor italià Giovanni Pierluigi da Palestrina, sota la direcció del jove mestre Jaume Dotras Serrabella.⁸

Nens i nenes jugant i tocant les dues campanes després de la benedicció. (Vicenc Campassol)

Els actes de celebració van continuar al llarg del dia, enllaçant-se dins les Festes Jubilars de la Misericòrdia. A la tarda, la Secció Femenina de la Falange de diverses poblacions va oferir un espectacle de danses regionals. I a la nit es va celebrar un concert de l'Orquestra de Cambra Amics dels Clàssics.

Pel que fa a les campanes, sembla que aquestes restaren exposades davant de l'església fins el 4 de setembre,⁹ moment en què les van pujar al campanar mitjançant un sistema de politges i cordes bastant rudimentari però que va complir el seu propòsit.

Des de llavors, aquestes campanes es troben al primer pis del campanar des d'on divisen tota la vall de Canet. Més tardanament, es van afegir dues campanes més al conjunt, però de dimensions més reduïdes. Aquest aplec de quatre campanes són les úniques que actualment hi ha al campanar, cadascuna en una de les quatre obertures que té la primera planta, essent la dedicada a la Misericòrdia la que està situada de cara al mar, potser al·ludint al lligam entre la mare de Déu canetenca i el mar.¹⁰

¹ MAS GIBERT, Xavier (2002). *Guerra-revolució i contrarevolució a Canet de Mar (1936-1943)*. Mataró: Caixa d'Estalvis Laietana. p. 116.

² *Guerra-revolució...* p. 117.

³ *Guerra-revolució...* p. 117.

⁴ *Suplement al full parroquial de Canet de Mar*, 30 de gener de 1957.

⁵ *Postal/recordatori de la benedicció de les campanes*. Doc. 2.7.06, Arxiu Família Romagosa, Fons Jaume Romagosa Rocamora.

⁶ *Suplement al full parroquial de Canet de Mar*, 9 de juny de 1957.

⁷ *Suplement al full parroquial de Canet de Mar*, 28 de febrer de 1957.

⁸ Doc. 2.7.16, Arxiu Família Romagosa, Fons Jaume Romagosa.

⁹ Darrera la fotografia de la pujada d'una de les campanes hi ha anotada la data 04-09-1957. Doc. 2.7.15, Arxiu Família Romagosa, Fons Jaume Romagosa.

¹⁰ Vull agrair a Jaume Romagosa Rocamora per la cessió de fotografies i documentació, a Joan Robé Campeny per proporcionar informació i documentació, i al rector Mn. Felip Hereu per deixar-nos pujar al campanar i examinar les campanes.